

Sygdomme i forhold til produktion og opbevaring af foder

Forebyg foderrelaterede sygdomme ved at optimere hele processen fra såbed til ensilering, opbevaring og udfodring.

Af dyrlæge Hanne Lerche Voogd.

I artiklen vil blive omtalt nogle af de problemer, som dyrlægerne bliver præsenteret for, hvor det kan relateres til problemer med ensilagen eller opbevaring. Dette skal være en inspiration til at prioritere produktionen af grovfoder højt i sommerhalvåret gennem hele processen.

I de følgende måneder bliver der brugt meget tid på at lave ensilage på kvægbedrifterne – både i forbindelse med dyrkning af selve afgrøden og derefter ensilering – og det hele skal gerne føre frem til et godt grovfoder af

høj kvalitet til den kommende fodringssæson.

Der er ikke noget, som kan erstatte godt grovfoder i forhold til køernes sundhed og bedriftens økonomi, og dyrlæger ser jævnligt problemer, der kan føres direkte tilbage til problemer i forbindelse med dyrkning, ensilering eller opbevaring.

Nogle problemer kan forebygges gennem grundig planlægning og korrekt udførte arbejdsprocesser, men vejret vil altid være en joker. De excessive vandmængder i 2023 og 2024 er et godt

Metal fundet i en ko ved obduktion. Metalstykket skabte betændelse omkring hjertet. Foto: Dyr læger & Ko.

eksempel på vejrmæssige udfordringer.

Manglende foderoptagelse

Køer i dag er på et ydelsesniveau, hvor de er meget afhængige af en daglig høj foderoptagelse, og selv små udsving i foderoptagelsen har konsekvenser i form af manglende ydelse og øget sygelighed (for eksempel coli-yverbetændelser).

Manglende foderoptagelse kan selvfølgelig være på grund af for lav energitilførsel, men den kan også

være på grund af afvigende lugt, smag og energiindhold ved for eksempel varmedannelse. I forbindelse med varmedannelsen dannes nogle stoffer med dårlig lugt og smag, ligesom energiindholdet i ensilagen bliver mindre.

Jord i ensilagen

Mange muldvarpeskud i marken eller ujævne marker øger risikoen for jord i ensilagen. Det samme gør kørsel i mudder ved for eksempel markstakke og beskidte siloer.

Køernes fordøjelse fremmes absolut ikke af jordtilblanding, og risikoen for højt sporeindhold øges. Samlet set er der risiko for fordøjelsesproblemer hos køerne og sporer i mælken, der specielt er et problem ved osteproduktionen.

Store udsving i toxiner

Sygdomsproblemer forårsaget af toxiner svinger meget fra år til år og kan være svære at diagnosticere, fordi symptomerne i mange tilfælde er vage og uspecifikke. Det kan være nedgang i

mælkeydelsen, manglende ædelyst og problemer med reproduktionen.

Andre gange er det mere tydeligt med alvorligt syge køer med mavesår og tarmløbninger samt døde køer. Toxiner dannes dels i marken (for eksempel Don og Zearalenone fra Fusariumsvampe) og dels i stakken (for eksempel Penicillic Acid-toxin fra Penicilliumsvampe).

I våde år med oversvømmede marker er risikoen større. De senere år er der kommet bedre mulighed for at få analyseret foderprø-

2. Muldvarpeskud kan øge risikoen for jord i ensilagen.
Foto: Agrofoto.

ver for toxiner, så det kan afklares hvilket fodermiddel, der er årsag til problemet, og hvor stort problemet er. Toxiner er oftest et problem i majsensilage og halm, men det forekommer også i græsensilage.

Øget kendskab til aborter

I de senere år (og i nuværende år) er det muligt at indsende aborterede fostre til gratis undersøgelse for visse agens, og det har øget kendskabet til, hvad årsagerne er til aborter for nuværende i danske besætninger.

Hovedårsagen er fortsat bakterielle infektioner, men

i forbindelse med mikroskopisk undersøgelse af dele af foster og efterbyrd, kan svampeinfektioner påvises som årsag til aborten, og de stammer fra foderet.

Fremmedlegemer i ensilagen

Problemer med fremmedlegemer hos køerne afsløres både ved akut sygdom (manglende ædelyst, køen skyder ryg og har feber) eller som en bemærkning om kronisk bughindebetændelse, når køen slægtes.

Det kan ikke henføres til ensileringsprocessen, men blandt andet til forurening af ensilagen med metal. En større undersøgelse på danske køer, der blev udgivet i 2020 viste, at 10-11 procent af de slagtede køer havde fremmedlegemer i netmaven, og cirka halvdelen af dem, var penetrerende, hvilket vil sige, at de havde gennemstukket netmaven.

De spidse metalstykker var overvejende metaltråde fra dæk/dæksider, men metalstykker kan også komme fra

de armeringsnet, der lægges i betonen.

Før ensilering er det altså vigtigt, at siloen kigges efter for steder, hvor armeringsnettet kan stikke frem, ligesom beskadigede dæksider skal kasseres.

Lad ovenstående være en inspiration til at gøre hvad der skal til for at optimere processen omkring produktion af grovfoder fra såbed til ensilering og opbevaring samt udfodring.

Når der så alligevel har været udfordringer med ensileringsprocessen på grund af vejret eller andet, så kan problemerne i mange tilfælde forebygges ved at kende ensilagens indhold samt eventuelle status for toxiner. Dermed vil det være muligt at tilpasse fodringen ved enten at udfodre en mindre mængde, tilsætte toxinbinder eller i værste fald kassere ensilagen og levere den til biogas.

Det hele drejer sig om at sikre køerne et godt foder hver dag, som de har stor ædelyst til ■

Fakta

Dyr læger & Ko har 23 kvægpraksis og 130+ professionelle kvægdyrlæger over hele landet. Vi har vores daglige gang i omkring 1300 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilsår således over 50 procent af den samlede malkekvægbestand i Danmark.
Læs mere på www.dyrlaegerogko.dk eller på www.facebook.com/dyrlaegerogko/

Bovl

1. Ko obduceret med mavesår i besætning med toxin-problemer. Foto: Dyr læger & Ko.

2. Koen med betændelse omkring hjertet som følge af metalstykket i foderet. Foto: Dyr læger & Ko.

Moderne Kornbehandling

Vi monterer og
servicerer alt inden for
korntransportanlæg,
hjemmeblanderi,
tørfodranlæg, faste og
flex-snegle.

FLEX-SILO

Jens Jørgen Schmidt
info@mkorn.dk • Tlf. 75 80 36 77
www.mkorn.dk

Sydthy Industri- og Staldrens ApS ...vi dækker hele Danmark

- Rengøring af siloer
- Staldrengøring
- Sanering
- Tagrengøring og maling af tage
- Facaderengøring
- Desinfektion:
Varm tåge, Glutar eller formalin
- Reperation af gulvrevner
- Softblæsning af facader
- Blæsning af haller
- Fjerning af grafitti
- Algebehandling

Højtoften 4 - 8800 Viborg
Mobil 21 22 79 64

Vi er ACO og MKC afleveret...